

Det 3-kanaliga Ortoperspectaljudet intressant utveckling av stereofoni

Ett omtalat men aldrig exporterat system "för kännare" har varit det finska Ortoperspecta, som nu utvecklats starkt och står inför sin internationella marknadsföring. RT har i Finland bekantat sig med nyheten och den beskrivs i korthet här. Test hoppas vi kunna genomföra senare.

■ Att flertalet länder har sin "lokala ljudprofet" skrev vi nyligen om och nämnde då vår egen Stig Carlsson, Englands Peter Walker (fast flera borde kunna sättas lika högt), och Frankrikes André Charlin. Till den här listan bör läggas Tapio M Köykkä, numera professor i hemlandet Finland. Hans nu ca 10 år gamla och patenterade ljudsystem Ortoperspecta har funnit en lugn och jämn avsättning bland kännare; Köykkä har hållit hantverket i helgd och för ingen del strävat efter några massupplagor av de högtalare och den rörbestyckade förstärkare som konstituerat systemet.

För något år sedan förvärvade "Finlands Luxor", den mycket snabbt expanderande TV-industrin Salora, rättigheterna till Ortoperspecta och inledde ett utvecklingsarbete som nu resulterat i "ett bättre alternativ för dem som inte är nöjda med tvåkanalstereon", som det heter. Modernaste transistor- och IC-teknik används nu.

Ortoperspecta arbetar i sin grundkonception med tre ljudkällor, en mittplacerad högtalare och två sidosystem. Bakom det här — som upphovsmannen för ingen del vill ha liknat vid s k 3D-system etc av den typ vi själva på RT har sökt praktiskt förverkliga med bl a exponentialhornsteknik och reflexionsarbetande sidosystem — ligger en omfattande ljudteknisk filosofi, som är intressant men som skulle föra för långt att detaljerat gå in på nu. Det hela baseras på "konsertsalssituationen" och reflexionsmönstret där, i synnerhet de transversala reflexionerna och deras motfaskarakteristik. TMK väster stort avseende vid sidostrålningen mot åhöraren, och han anser efter analys av MS-metoden, eller intensitetsstereofonien, att den stereofoniska återgivning vi har idag icke motsvaras av den stereofoniska inspelningstekniken. — Detta är han inte ensam om, men resonemanget ter sig inte användningsfritt till alla delar.

Vi ska inte föregripa den RT-provning av systemet som torde komma, bara konstatera att den nya finskgjorda lilla förstärkaren med sin matris för kanalinformationen från tre ljudkällor elektroniskt skall efterbilda skivans stereoinformation, sådan inspelningsmikrofonerna tänks fånga upp den i salen. Detta låter självklart, förstås, men här får man dels en direktljudmatning, motsvarande den totala summainformationen 20–20 000 Hz för L + R över en bredbandshögtalare mitt framför lyssnaren och dels det från konsertsalens — eller studios — väggar reflekterade ljudet, som omfattar bara mellanregistret i området 300 Hz — 3 kHz, vilket motsvarar kanalskillnaden L — R.

Den i matrisen bildade transversalinformationen leds till en liten förstärkare, varifrån

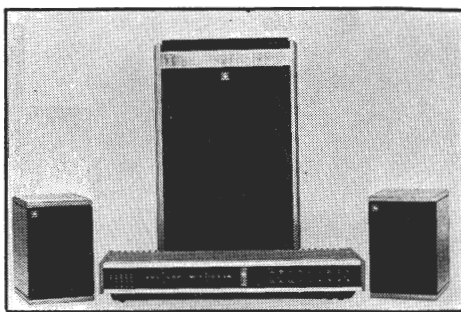

Fig 1. Dessa egenheter utgör Saloras Ortoperspecta-ljudsystem, som i Sverige troligen skall marknadsföras som "rymdljudsystemet". Det är alltså trekanaligt.

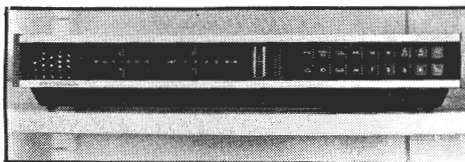

Fig 2. Närbild av receivern med dess tryckknappssystem som också möjliggör s k ambiouppkoppling för simulerad 4-kanalsteknik. (Foto RT).

den går vidare till två i motfas fungerande mellanregisterstrålare, vilka placeras längs lyssningsrummets sidor. För att man skall få den aktuella informationen signalmässigt ren, filteras icke väsentliga frekvenser under 300 Hz resp över 3 kHz bort. Systemets hela omfång är upp till 20 kHz.

Det finns mycket mera att säga om den här verkligt nätta och lilla 30 W plus 2 × 10 W-apparaten (över 4 ohm) som också innehåller en med modernaste teknik gjord FM-tunerdel med fem stationers förval. Känsligheten är mycket hög, 1,5 μV.

Man framhåller särskilt, att förstärkardelen hållits fri från transientintermodulation, "som gör klangen hård och metallisk". Data över apparaten är också rätt häpnadsväckande, om man får döma av spec som offentliggjorts med kantvågssvar, tonskurrens och fotograferade intermodulationsdistorsionsfigurer. När såg man senast något sådant utanför superklassens företrädare?

I Sverige griper sig Saloras svenska partner UPO an med marknadsföringen i dagarna efter försiktiga prov i bl a Nord-Sverige.

I vårt land räknar UPO med ett utpris till konsument i trakten av ca 2 500 kr, vilket då inkluderar tre högtalare och en skivspelare med pick up. Alla enheterna går förstås att köpa separat också, varvid receivern skulle kosta ca 1 200 kr.

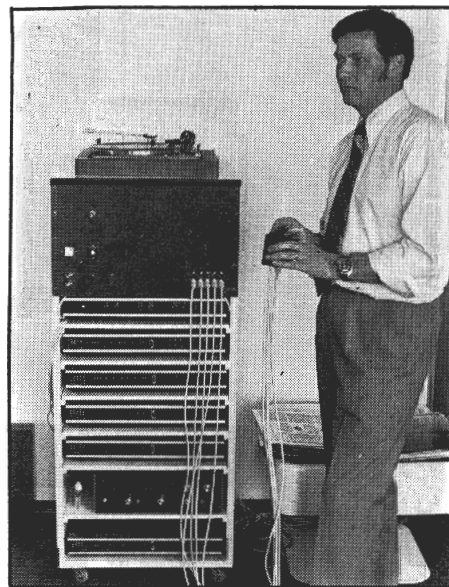

Fig 3. Vid demonstrationen förfogade Saloras tekniska direktör på exportsidan, ing Pertti Kause, över det här stativet med Salora-elektronik (och en Sansui QS-1). (Foto RT).

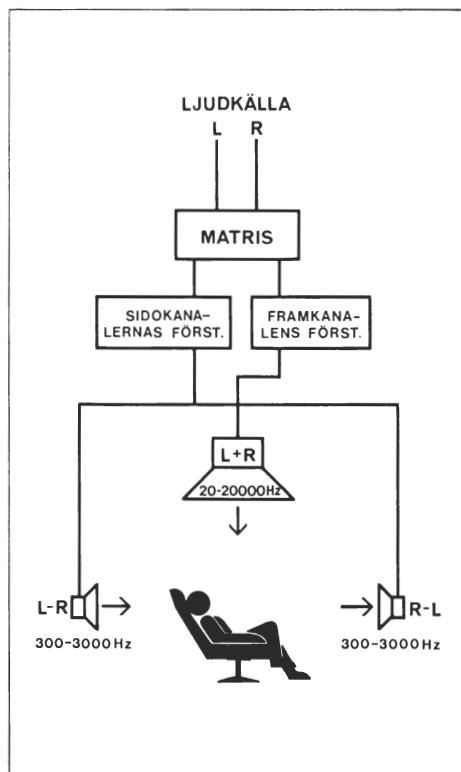

Fig 4. Här är principframställning över Ortoperspectas signaluppldelningsmönster.

U S